Nummer 43 Donderdag 26 October 1933 33ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING „OOST EN WEST"

Het lidmaatschap der Vereeniging bedraagt *f* 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad. (Voor de overzeesche gewesten en het buitenland f 6.— per jaar).

Zij, die na 1 October 1933 als lid tot de Vereeniging toetreden, ontvangen gratis het Koloniaal Weekblad over het laatste kwartaal van dit jaar.

Op ieder weldenkend Staatsburger rust de verplichting het zijne bij te dragen tot versterking van den band tusschen de gebiedsdeelen van het Rijk der Nederlanden. De Koninklijke Vereeniging „Oost en West" biedt daartoe de gelegenheid; sluit U daarom bij die Vereeniging aan of, reeds lid zijnde, wekt anderen op Uw goede voorbeeld te volgen. Aan ieder lid, dat vóór 1 Januari 1934 slechts één nieuw lid aanbrengt, wordt als premie een exemplaar van het prachtige Gedenkboek aan de Internationale Koloniale Tentoonstelling te Parijs 1931, gratis aangeboden.

Het Algemeen Secretariaat der Vereeniging is gevestigd te 's Gravenhage, Smidswater 10 nabij het Korte Voorhout; daaraan is verbonden een Leeskamer, toegankelijk voor de leden der Vereeniging.

Studie-Commissie van „Oost en West".

I. Gratis voorlichting inzake studie en/of huisvesting voor jongelieden uit Oost- en West-Indië.

II. *Bij betaling van f 15,— per jaar* doorloopend toezicht en/of volledige z.g. voogdijschap, omvattende o.a.:

a. afhalen van boot of trein;
b. zorg voor voorloopige en/of definitieve huisvesting;
c. volledige behartiging van studiebelangen;
d. financieel beheer.

Nadere inlichtingen bij den Eersten Gedelegeerde W. Meijer, Daguerrestraat 9, Den Haag, telefoon 336759.

Iederen Woensdag Luchtmail naar Ned.-Indië!

De extremistische actie en het ingrijpen der Regeering.

Ter beantwoording van de vragen van het Kamerlid Vliegen in zake de toepassing der exorbitante rechten ter beteugeling van de extremistisch-revolutionnaire beweging, waarvan ir. Soekarno een der hoofdleiders is, heeft de Minister van Koloniën aan den Voorzitter der Tweede



DR. H. COLIJN.

Kamer een nota van inlichtingen doen toekomen, die om méér dan een reden belangwekkend mag heeten. Wij vernemen dan, dat behalve de P. I. en de P. M. I. in het bizonder op Sumatra twee op den Islam geïnspireerde organisaties regelrecht aansturen op een revolutie op korten termijn. Wij maken van deze actie onze Islamitische rijksgenooten geen verwijt, noch hun godsdienstvoorgangers. Integendeel krijgt men zéér sterk den indruk, dat het mohamedaansch godsdienstig sentiment hier is misbruikt voor een doel, dat met religie in het algemeen en met den Islam in het bizonder niets te maken heeft. Intusschen geeft de manier, waarop dit sentiment is misbruikt, een sterk staal van grove volksmisleiding te zien. Immers de heeren leiders bestonden het, hun kudde niets meer of minder te vertellen, dan dat de Mohamedaansche godsdienst zich niet vrij kan ontwikkelen, de Mohamedaan als zoodanig zich niet vrij kan uitleven onder het Nederlandsch gezag. Dit moge een agitatorische vondst zijn, het is in niet mindere mate een onbeschaamde leugen. Want indien één koloniaal gezag ter wereld alles er op heeft gezet, om toch vooral maar de religieuze gevoelens en gevoeligheid der betrokken Inlandsche bevolking te ontzien, dan is het zeker het Nederlandsche.

Wat de rol van ir. Soekarno betreft, stelt de nota zéér duidelijk de geschiedenis van organisatorische permitaties en combinaties, van splitsingen en hereenigingen in het licht, die allemaal bij elkaar niets anders zijn geweest dan schijnbewegingen — met geen ander resultaat dan dat de Partai National Indonesia in de Partai Indonesia een voortzetting, een verergerde editie heeft gevonden, en dan dat ir. Soekarno — onverbeterd en onverbeterlijk uit het P. N. I.-proces en zijn gratieëering te voorschijn gekomen — na allerlei manoeuvres tusschen voor- en achtergrond weer de leiding der extremistische beweging in handen had weten te krijgen.

Wanneer men de beginselverklaring van zijn „partij" leest in het licht van de door hem en zijn aanhangers ontwikkelde actie, dan kan men haar bezwaarlijk in alle gemoedelijkheid opvatten als een reeks stellingen van louter ideologischen inhoud en idealistische strekking, alleen maar bestemd voor onschuldig onderwerp van theoretische disputen onder elkaar. Wie niet alleen als doel een onafhankelijke „Republiek Indonesia" stelt, maar bovendien als middel onder andere een georganiseerde massa-actie aanbeveelt, wie zijn propagandisten hun toespraken laat besluiten met „Indonesië vrij, nu", wie zijn volgelingen deze leuze laat instudeeren bij wijze van spreekkoor, die kan men kwalijk aanvaarden als een ongevaarlijk idealist, als een onschuldig theoreticus, als iemand die het *niet* op revolutionnaire massa-actie heeft gemunt en voor wie de leuze „Indonesië vrij" geen andere beteekenis zou hebben dan die van een tamelijk ongedekten wissel op onbepaalden termijn.

Daarbij kwam, dat de leiders dezer actie, met ir. Soekarno voorop, met evenveel energie als organisatorisch vernuft alles in het werk hebben gesteld om de geheele bevolking in al haar geledingen, overal waar zij maar eenigszins vat gaf, door cellenbouw in tal van zoogenaamd sociale of cultureele of godsdienstige organisaties, in hun extremistische streven mee te sleepen. Daarbij kwam ook, dat het voor de goedwillende, loyale elementen gaandeweg bijna onmogelijk werd zich vrijelijk te uiten, dat de in de Inlandsche samenleving ontegenzeggelijk aanwezige tegenkrachten van opbouwende tendenz en gezindheid tot samenwerking met het Nederlandsch gezag verhinderd werden zich te ontvouwen. De beweging, door ir. Soekarno ontketend, werd een usurpatie en een infectie, die niet anders dan het tegendeel was van een gezonde, reëele volksbeweging.



IR. SOEKARNO.

Wanneer men verder kennis neemt van de geschriften, waarop ir. Soekarno de Inlandsche wereld na zijn invrijheidstelling onthaalde, wanneer men weet, dat hij „stootbrigaden" organiseerde van jongelieden, die zich door bizondere geloften hadden gebonden om tegen de bestaande orde los te stooten zoo gauw de prentah daartoe zou worden gegeven, wanneer men bedenkt, welken invloed van een dergelijken stijl van organisatie en uitverkiezing moet uitgaan op de Inlandsche mentaliteit, dan kan men toch waarachtig niet volhouden dat de Indische Regeering voorbarig, te drastisch en

te radicaal heeft ingegrepen. Dan moet worden erkend, dat de Regeering het heeft laten komen tot het alleruiterste, tot de uiterste grens van het toelaatbare en van hàar verantwoordelijkheid. Dan kan men alleen maar vurig hopen, dat de Regeering ook in den vervolge bij voortduring er in zal slagen te voorkomen, dat die grens wordt overschreden. Want dit gevaar is kennelijk te grooter, naarmate men de ontwikkeling eener extremistische actie dichter tot gezegde grens laat naderen.

De Indische overheid wordt thans van zekere zijden uitgemaakt voor reactionnair, voor dienaresse van het imperialistisch kapitalisme; zij wordt beschuldigd van het beknotten van allerlei heilige vrijheden, van het verkrachten van des Inlanders menschelijke en burgerlijke rechten. Men moet maar durven. Wij voor ons voelen ons veeleer geneigd tot de constatatie, dat de door de Indische overheid betoonde lankmoedigheid een unicum is in heel de wereld, dat in geen enkel land de extremistische agitatie zóó ver haar gang kan gaan als in het aziatisch deel van het Rijk der Nederlanden — hetwelk, zooals het heet, al maar niets doet dan zuchten onder ons imperialistisch geweld.

De „Patroons" bij de West-Indische Compagnie.

Onze Koloniale Historie bevat altijd nog maar al te veel gedeelten, die door onze historieschrijvers niet of ter nauwernood zijn onderzocht. Daartoe behoort ook de merkwaardige instelling der „Patroons", door de West-Indische Compagnie, reeds in het begin van haar bestaan in het leven geroepen, in het land dat met de rivier de Hudson in 1609 is ontdekt door den man, die er zijn naam aan gaf en die in dienst der V. O. I. C. bezig was te zoeken naar de noordelijke doorvaart naar Indië. De geografische puzzle der XVIe en XVIIe eeuw.

Toen de W. I. C. gesticht werd, kwam zij eenigszins in een gespreid bed op het gebied van kolonisatie, al was dat bed niet groot. Zij erfde de nalatenschap van de in 1615 gestichte geoctroyeerde Vereenigde Compagnie van Nieuw-Nederland, wier octroy in 1618 niet werd vernieuwd.

Drie jaren later trad de W. I. C. in het leven, wier stichting altijd door van Oldenbarnevelt was tegengehouden. Zij was feitelijk alleen opgericht om Spanje en Portugal in Amerika te bestoken. Vooral de Kaapvaart speelde daarbij een groote rol (Piet Heyn) en daarom wilde v. O., die vrede met Spanje nastreefde, haar niet.

Kolonisatie — land winnen met boerderijen op de wildernis — stond bij de Heeren XIX op den achtergrond. Dat kostte in den beginne veel geld in plaats van geld op te brengen. De Compagnie wilde zich wel met het land aan de Hudson — Nieuw-Nederland — bemoeien, maar alleen voor den pelterijenhandel met de Indianen, die daarbij moreel (brandewijn) en geldelijk (kramerijen) het loodje legden. Toch waren de Heeren in patria gewezen op de voordeelen die goede kolonisatie beloofde. Het land was trouwens vruchtbaar en rijk voorzien van bosschen en dieren. De directeur Peter Minuit, in 1626 aangesteld, over de kleine kolonie, was een goed pionier en een goed regent. Hij kocht het eiland Manhattan (89 vierk. K.M.) van de Indianen en begon met kracht te „koloniseeren". Na eenige jaren liet hij een schip bouwen van 800 ton [1]), bewapenen met 30 kanonnen en rijk beladen met landbouwproducten. Hij zond dat schip naar Nederland om te doen zien wat Nieuw-Nederland toen reeds kon opbrengen. Maar het was voor doovemansooren gepreekt.

De Compagnie ging juist den tegenovergestelden weg op. De kolonisten, die er waren, moest zij onderhouden. Dat moest uit wezen. De kolonie moest zich zelf bedruipen. En daarom kwam zij tot het instituut der Patroons.

*
* *

Op voorbeeld van Engeland deed de W. I. C. daarmede een stap terug naar de Middeleeuwen. Want in de Patroons schiep zij feodale Heeren, die ongeveer dezelfde positie kregen als een Baron uit de IXe en Xe eeuw. Een van hen, die daarbij de gewichtigste rol zou spelen, Kiliaen van Rensselaer, een rijk Amsterdamsch koopman van Geldersche patricische afkomst, Bewindhebber der Compagnie, deed eerst nog het voorstel Nieuw-Nederland te „peupleeren", niet door jagers voor den pelterijenhandel, maar door landbouwers. Nieuw Amsterdam zou dan tevens moeten worden een station voor de schepen uit West-Indië en Brazilië. Maar daarvan kwam ook eigenlijk niets.

Bewindhebbers besloten den landbouw over te laten aan het particulier initiatief, behalve op het eiland Manhattan, waar zij 8 boerderijen stichtten, en onder eigen beheer namen.

Van Rensselaer heeft later zelf, op 25 November 1633, in eene Memorie aan Heeren XIX de redenen ontvouwd waarom de Patroons-koloniën geschapen werden. [2]) Wij leeren er uit dat Van Rensselaer met enkele anderen gedeeltelijk er in geslaagd waren op het eiland Manhattan landbouwbedrijven te stichten, maar dat de uitkomsten ongunstig waren, zoo dat de Compagnie zich terugtrok. Van Rensselaer stelde toen voor dat hij en zijn mede-commissarissen voor de zaken van Nieuw-Nederland, zelf de kolonisatie ter hand zouden nemen „buiten kosten voor de compagnie", indien deze hen enkele vrijheden wilde toestaan. De meerderheid der Bewindhebbers ging daarop in, een minderheid uit eigen belang, niet. De vaststelling van het besluit geschiedde op 28 Maart 1628. Feitelijk is dus het denkbeeld van het Patroonwezen der Compagnie als laatste middel om nog iets van de kolonisatie terecht te brengen, door Van Rensselaer c.s. ingeblazen. Zooals wij reeds zeiden behield de Compagnie het eiland Manhattan voor zich.

Door die instelling van het Patroonwezen gaf de Compagnie aan een aantal deelnemers gelegenheid om in haar bezittingen „Seigneuries" te stichten.

Daaromtrent werd — volgens Mr. de Roever, wiens uiteenzetting wij volgen [3]) — bepaald:

> De patronen verbonden zich om ieder naar hun gebied, binnen vier jaren tijds na de aanmelding, 50 personen boven den leeftijd van 15 jaren te verschepen. De concessie zou vervallen als daaraan niet werd voldaan. De patroons van de koloniën aan de Noord-rivier erkenden het stapelrecht van de Compagnie op het eiland Manhattan en het monopolie van den pelterijhandel in streken, waar de Compagnie hare commiezen had. Zij verklaarden zich te onthouden van de weverij van wollen, linnen en katoenen goederen. Bovendien waren zij verplicht de aan de inboorlingen behoorende gronden binnen hunne kolonie van hen te koopen, gelijk de Compagnie zelve gedaan had, gelden bijeen te brengen voor een predikant en een schoolmeester. Zij hadden zich eindelijk te richten naar een generaal regeeringsreglement door de Negentien te beramen.

Tegenover het aanvaarden van deze voorwaarden, stonden de volgende voordeelen:

Het gebied, waarover zij Patroons wenschten te worden en dat zij (omdat zij het koopen moesten) zelf aanwezen, mocht 4 mijlen langs de kust of langs een rivier, of twee mijlen aan beide zijden van een rivier zich uitbreiden en zoo diep als de gelegenheid zou toelaten. Het mocht geruild worden. Over dit gebied zouden de Patroons niet alleen eigenaars zijn (ook van wat in den grond was). Het zou een onsterflijk leen wezen, waarover zij in optima forma de jurisdictie zouden hebben, het halsrecht er onder begrepen; behoudens appèl bij het Bestuur van Noord-Nederland. Magistraatspersonen werden door hen aangesteld.

Er waren nog een aantal bepalingen omtrent handel, bederf, enz. die wij maar overslaan.

De Patroons werden machtige leenmannen, die hun gezant hadden bij „den stedehouder des leenheers" en die aan hun onderhoorigen hunne goederen in achterleen uitgaven.

Rensselaer en anderen hadden weten te bedingen dat zij alvorens te koopen het land mochten doen verkennen. Dat was natuurlijk. Maar men beschuldigt hen dat reeds vóór het vaststellen van het besluit te hebben gedaan.

Er was al dadelijk veel toeloop. Rensselaer kocht een gebied van 48 mijlen breed en 24 mijlen diep; Goelijn en Blommaert 2 mijlen langs de kust en 32 mijlen naar binnen. Verschillende Amsterdamsche families kwamen daardoor op.

Het nieuwe instituut begon in 1629 eerst goed te werken. Haar geschiedenis is zooals reeds gezegd, belangrijk en grootendeels onontgonnen.

Met het schrijven van dit artikel was ons doel er de aandacht op te vestigen. Misschien dat wij later fragmentarisch het lot van enkele dier Patroonschappen nader bekijken zullen. Ook omdat wij gevoelen niet te veel plaatsruimte te mogen vragen.

H. A. RITTER.

[1]) De „Halve Maen" waarmede Hudson zijn ontdekking deed was 60 ton groot. Een notedop, waarvan de copie in 1909 naar Amerika vervoerd, voor de Fulton-Hudsonfeesten, een bescheiden plaatsje op het dek van een Oceaanstoomer innam.

[2]) Gepubliceerd door Mr. N. de Roever in Oud-Holland, deel VIII (1890).

[3]) Oud-Holland, deel VIII, blz. 39.

Boekbespreking.

Het adatrecht van Bali.

Het adatrecht van Bali door Dr. V. E. Korn, tweede herziene druk, uitgegeven bij G. Naeff, uitgever, 's-Gravenhage 1932. Gebonden *f* 13,50.

In 1924 werd te Leiden door den heer Korn verdedigd een proefschrift over het adatrecht van Bali, een monografie, die geheel in den stijl van zijn promotor prof. Mr. C. van Vollenhovens groot werk over het adatrecht van Nederlandsch-Indië, was opgezet. Van dit zelfstandig werk is nu een tweede druk geheel opnieuw bewerkt, verschenen en daarin zijn verwerkt de gegevens door Dr. Korn tijdens zijn bestuursfuncties te Bali sindsdien verzameld; het kloeke, door den uitgever goed verzorgde werk, dat met een literatuurlijst aan het slot, alsmede een lijst van indonesische termen even over de 700 bladzijden beslaat, is een groote aanwinst voor de kennis van het adatrecht van Nederlandsch-Indië. Naast het adatrecht van Borne van de hand van wijlen Dr. Mallinckrodt is het een welkome gast in de adatrechtswereld en kan nu als de gelijke vraagbaak voor studie en mogelijkerwijze nader onderzoek in de toekomst dienen. De adatrechtstichting te Leiden, het werk van Van Vollenhoven, dat helaas zijn naam, krachtens zijn laatste wilsuitingen niet mag dragen, heeft deze uitgave gesteund en de Indische Regeering heeft den maker den noodigen tijd in Nederland verschaft om dit voor het adatrecht zoo dienstige werk te kunnen voltooien.

Dankbaar mag men dezen werker te velde voor zoo'n werk zijn die blijkbaar zulk een visie heeft op Oostersche dingen, dat wat hij aan het volk kon ontleenen, uitstekend kon verstaan en toetsen, hoe heel anders was dat in

het verleden, toen de Inl. hoofden maar al te dikwijls om den ondervrager een pleizier te doen, op alles ja en amen zeiden, zonder dat de onderzoeker naging of het wel waar was wat men hem vertelde; deze gemakzucht heeft velen al op het verkeerde spoor gezet en veel bedorven, omdat dikwijls autoriteit de beweringen dekte.

De schrijver erkent, dat hier en daar wel adstructie noodig is, omdat vast reeds opgeteekend is, omdat door het snelle verdwijnen van instellingen, waarover 't gaat, een onvolmaakte weergave voorshands toch gewenscht voorkwam, wilde men later niet voor het feit gesteld worden, dat die instellingen intusschen verdwenen waren. De wijze, waarop de uitgever het werk verzorgd heeft, maakt het bestudeeren en naslaan zoo prettig; twee bedenkingen: er ontbreekt een register van namen en zaken, zooals Van Vollenhoven die op zijn drie deelen gegeven heeft en voorts de verwijzing naar de nooten in hun geheel verzameld aan het slot van elk hoofdstuk, maakt de verwijzing minder gemakkelijk.

Gelijk ik boven opmerkte, is de indeeling van de rechtskringen in het 1e deel van Van Vollenhovens adatrecht in groote trekken gevolgd.

Wie dus eerst eens gaat naslaan de blz. 455—504 van het eerste deel van Van Vollenhoven, aan Bali en Lombok gewijd, krijgt reeds in groote lijnen inzicht in de zaak, dan kan getoetst worden, wat daar toen in de jaren 1914—1916 werd neergeschreven, minder juist of onvolledig of niet werd neergeschreven, aan wat Korn in zijn uitgave (eerst van 1924, nu) van 1932 neerlegde; een interessante vergelijking, die haar nut kan hebben en waaraan de schrijver zelf meedeed, gelijk telkens de verwijzing naar het adatrecht van Nederlandsch-Indië, dat toen in twee deelen voltooid stond, terwijl het derde deel — de opstellen over adatrecht van 1901—1932 — nog in aanbouw stond, doet zien.

Het werk, dat hier geleverd is, kan niet anders dan ten goede komen aan de studie van het adatrecht in het algemeen en dat van Bali in het bijzonder; van het eiland, dat in zoo'n bijzondere aandacht staat van velen, die het blijkbaar als het land van een verdwijnende cultuur gaan beschouwen.

BLOM.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Japan en Engeland.

De instelling van *het betreurenswaardig tarief tusschen Japan en Br.-Indië en Engeland* moet ernstige bezorgdheid baren bij hen, die naar een vreedzame ontwikkeling van den internationalen handel verlangen, zegt *Shingo Tsoeda* in „Contemporary Japan" o.m. *(Soer. Hbl.* 18/9 „Japan en Engeland"). Achter Indië staat natuurlijk Engeland, de kern van het Britsche rijk. Dat alles ten doel heeft om Japansche goederen in alle Engelsche bezittingen en koloniën uit te sluiten, is niet waarschijnlijk. De eenige reden van het nemen van die maatregelen is de zelfzucht om de belangen van de katoenindustrie van Lancashire te bevorderen, die in plaats van rechtmatige mededinging te ontloopen door tarievenprotectie, beter zou doen om in het eigen huis groote schoonmaak te houden, waardoor zij als krachtige mededingster op de wereldmarkten zou kunnen verschijnen. Japansche katoenen goederen zijn niet te beschouwen als de vijand van het product van Lancashire. De vijand is in Lancashire en Bombay, niet daarbuiten; de fabrieken zijn onder den duim van vakvereenigingen, wier wil door de fabriekseigenaren moet worden gehoorzaamd; het is een dictatorschap van werklieden. De fabrieken zijn gedoemd om musea te worden van verouderde spin- en weefwerktuigen; mededinging met Japansche fabrieken is uitgesloten. Slechts door de moeilijkheden te bestrijden en te overwinnen, kunnen Bombay en Lancashire hoop hebben om zich op de open wereldmarkt te handhaven. Door dit te doen zullen zij het voorbeeld volgen, dat door Japan werd gegeven.

Japan en wij.

De Minister van Koloniën heeft de vraag eener contingenteering van een deel van den *textiel-import in Ned.-Indië* aan de orde gesteld. Het gaat — volgens de *Java-Bode* (14/9 „Textiel-Contingenteering", *Z.)* — om den invoer van witte cambrics; deze stof wordt hoofdzakelijk voor de batikkerij gebruikt. De invoer bedroeg in 1928 120,2 millioen yards, in 1932 87,5 millioen; hiervan waren afkomstig van de Nederlandsche textiel-industrie in 1928 97,7 millioen yards, in 1932 53,6 millioen. *Japansche import* verdrong het Nederlandsche product meer en meer; Twente wordt er, ruw gezegd, eenvoudig uitgezet. Twente gaf het niet zoo spoedig op; men verkocht het artikel in Indië met verlies. Van stichting eener textiel-industrie door Twente in Indië moet men niet àl te veel verwachten; de industrie staat, als grootbedrijf, nog niet hoog. De arbeid is in Twente zeer gesoigneerd; men late dit echter niet door Kromo betalen. In Indië zijn goedkoope producten noodig!

Het is zaak te erkennen dat *de explosie van Japansche activiteit* ons zeer heeft verrast en onzen handel heeft verplicht tot eene radicale herziening van zijn methoden. Er is — betoogt de *Java-Bode* (16/9 „Japan en wij", *Z.)* — voor ons alle aanleiding te zorgen dat het verschepen, invoeren en verkoopen van Japansche goederen in onze handen blijft; men kan dit niet aan vreemdelingen overlaten. Japan zorgt thans voor die *distributie* en heeft honderden winkels in het binnenland geopend. Over al deze dingen moet met Japan worden gesproken; de crisisordonnanties scheppen hiertoe de gelegenheid. Eén ding houde men in het oog: Ned.-Indië kan niet ten eeuwigen dage blijven hinken op *twee gedachten:* eene Westersch-politieke- of handelspolitieke oriënteering, en eene Pacific-oriënteering. Het is niet mogelijk dat voortdurend de specifiek Westersche, beter Hollandsche belangen deze Pacific-sfeer doorkruisen en somwijlen verstoren. Indië is aangewezen op Pacific-oriënteering; zij ligt geheel in de lijn van de natuurlijke ontwikkeling dezer landen. *Een belangwekkend probleem* is het of in de toekomst de Westersche arbeider met zijn hoog levensniveau het zal moeten afleggen tegen den zoo goedkoopen Oosterschen arbeider. Men zal — meent Z. — nog jaren dienen te wachten om te zien of de Japansche industrie zich op het huidig niveau blijvend kan handhaven. Er zijn meer periodes van zeer goedkoopen Japanschen export geweest, en zij lieten niet het diepe spoor achter dat door sommigen werd verwacht. Men wachte tot de toestanden in Japan „gesettled" zijn!

Er begint eenige teekening te komen in de situatie, wat *de kolonisatieplannen van Noord-Nieuw-Guinea* betreft *(De Java-Bode,* 13/9, *Z.).* Het zijn niet zoozeer de zuivere kolonisatie-affaires op zichzelve, die de belangstelling der Regeering hebben gestimuleerd. De groote drijfveer ligt op zuiver staatkundig terrein; politiek en kolonisatie kunnen echter zeer wel samengaan. Wij hebben in N.-Guinea een reusachtig bezit, welks waarde men nog niet voldoende kent. Thans toont *Japan* groote belangstelling, beter nog: àl te groote. Wanneer buitenlanders geleidelijk de hand leggen op de belangrijkste gronden, dan ontstaan allerlei mogelijkheden, welke beter dienen te worden vermeden. Het ware dan toe te juichen dat *onze eigen onderdanen* in beduidend aantal over N.-Guinea uitzwermden; Europeanen, Amboneezen, Menadoneezen en Ternatanen zouden een goed tegenwicht kunnen vormen voor buitenlandsche volksplantingen, die er zich geleidelijk gaan vormen. Z. zou het prefereeren dat men de verhuizing bevorderde van Europeanen, die door pensioen als anderszins althans voor hun bestaan kunnen zorgen, en in Noord-Nieuw-Guinea kunnen profiteeren van gunstige grondensituatie. Wanneer men er in slaagde *bij Manokwari* eene Europeesche kolonie te vormen, zou men kunnen verwachten dat de zonen dezer kolonisten geleidelijk hun landbouwbedrijf verder zullen uitbreiden. *Eene herziening onzer oliepolitiek,* die thans het onderwerp van gedachtenwisseling tusschen Holland en Indië uitmaakt, kan ook zeer veel bijdragen tot eene uit staatkundig oogpunt wenschelijke uitgroeiing van Nederlandsch belang in Nieuw-Guinea!

De zorgeloosheid voor 's Lands gelden.

De *Commissie van den Volksraad* welke *het verslag der Alg. Rekenkamer* (1932) beschouwde, maakt aan het adres van de verantwoordelijke ambtenaren en anderen — n. h. o. van het *Soer. Hbl.* (13/9, 2de bl.) — zeer onaangename, doch overigens wel verdiende opmerkingen. Lezing van een jaarverslag leidt de Commissie tot de conclusie, dat, wanneer men bij de door haar gevonden onregelmatigheden nog voegt

die, welke door den gouvernementsaccountantsdienst, door de generale thesaurie, door het kantoor voor reiswezen en ten slotte op de departementen zelf zijn achterhaald, het in § 84 van het verslag der Kamer gesignaleerde *„gebrek aan zorg en belangstelling voor de financieele administratie van het Land"*, zoodanige afmetingen heeft, dat zonder een voortdurende, niets ontziende en tot in details gaande contrôle al spoedig een hopelooze chaos zou ontstaan. Het ligt voor de hand, dat er vergissingen en fouten worden gemaakt, terwijl het evenmin verwondering behoeft te wekken, dat er fraudes worden gepleegd. Wèl verbazingwekkend zijn echter in tal van gevallen de wijze, waarop die vergissingen, fouten en fraudes door de ambtelijke instanties worden bezien en besproken, en de traagheid, waarmede zij worden behandeld. Hieruit blijkt van een mentaliteit, welke een neutrale en onafhankelijke contrôle op uitgebreide schaal absoluut noodzakelijk maakt.

De Loc. schrijft over „Een dictator noodig" (14/9, blz. 29), „Als een reuzenkei" (blz. 27 en 18/9, blz. 5, *Z.*), „Tegen de Corruptie" (blz. 17) en „De hand van Colijn" (blz. 25), het *Soer. Hbl.* over „Onze topzware Marine" (12/9, 2de bl. *J. G. B.*), de *Java-Bode* over „De financiën" (13/9, *Z.*) en „Het dure leger" (15/9, Z. betr. de huwelijken van fuseliers en brigadiers).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers

Japan en de Indische markt.

De „Bintang Timoer", het Maleische blad te Batavia, welks hoofdredacteur, de heer Parada Harahap, naar gemeld werd, in gezelschap van een aantal onderwijzers en handelaren een reis naar Japan gaat maken, bestrijdt het drijven van sommige Europeesche bladen om Japan van de Indische markt te weren en schrijft hierover o.m.:

„Wij geven toe, dat dit alles voor de fabrieken in Manchester, in Twenthe en elders op het vasteland van Europa, een zware klap beteekent, doch we zien daarin geen enkele reden om aldus te spreken tot de Indonesiërs in dit land, daar het in deze voor het bestaan zoo moeilijke tijdsomstandigheden nog gelukkig te achten is dat er goedkoope artikelen zijn die de bevolking koopen kan! Wanneer hier eenmaal een eigen inheemsche industrie bestaat, zal inderdaad de druk van Japan als een verlies te beschouwen zijn, doch totdusver spelen de landskinderen slechts de rol van koopers, en wie de verkoopers zijn is voor hen een kwestie van geenerlei gewicht. Voor ons bestaat slechts één belangrijke zaak: de behoefte aan lage prijzen. Indien de waren het product waren van eigen rasgenooten, zou het anders wezen.

De les, die men uit een en ander trekken kan, is dat het voortdurend opvoeren der behoeften in Westerschen trant een fiasco gebleken is, niet alleen voor het individu, doch ook voor den vooruitgang van het Inheemsche volk in zijn geheel. De kracht van Japan ligt in het goedkoope levenspeil der Japanners en de Indonesiërs, die daarin niet veel van de Japanners verschillen, kunnen ook hun plaats op dezen aardbodem veroveren mits zij een voorbeeld aan Japan nemen en hun goedkoope werkkracht slechts laten aanwenden voor de eigen rasgenooten. Niet zooals het steeds gegaan is, n.l. dat een Indonesische koelie 30 cent daags krijgt doch een Europeesch assistent ƒ 600 's maands, met verlofsalaris etc., zoodat de fabrieksprijs te hoog wordt. Indien, zooals in Japan, de fabrieken het eigendom waren van de landskinderen zelven, de koelies 30 cent, de assistenten ƒ 75 en de administrateurs maar ƒ 250 verdienden, zouden de Indonesiërs de wereldconcurrentie met glans kunnen doorstaan. Daarom raadt het blad den landgenooten, niet al te zeer de Westersche dure levenswijze te volgen, al wil het daarmee niet zeggen dat men naar den tijd van 100 jaar geleden terug moet".

Sluit de deur.

Het inheemsche blad „Djawa Barat" schrijft onder de leuze: „Sluit de deur!" over het in den Volksraad behandelde immigratie-vraagstuk en de ontstemming in de Maleisch-Chineesche pers over het regeeringsvoorstel terzake en de daarover gevoerde debatten.

Gezegd wordt, dat wanneer de immigratie der Chineezen beperkt wordt, hetzelfde zou moeten gebeuren met andere buitenlanders.

Dat is dan toch ook de bedoeling, merkt het blad op. Vrijwel in alle ambachten en bedrijven is de bevolking door vreemdelingen, en in het bijzonder door Chineezen, verdrongen; tot in de verst afgelegen desa's worden warongs van Chineezen gevonden, die meest begonnen zijn met kapitaal, niet door hen uit hun eigen land meegenomen, doch van vroegere Chineesche bazen, bij wie ze eerst tegen kost zonder loon hebben gediend en met wie ze nog in relatie staan, in goed vertrouwen verkregen. „Dat geld is dus uit de lagere klassen der bevolking zelve voortgekomen".

Het blad wijt een en ander aan de open-deurpolitiek, vreest dat de verdringing door vreemdelingen 'straks ook in den Inlandschen landbouw zal plaats hebben en is daarom van meening dat ter voorkoming van nog verdergaande verarming van de bevolking het alleszins gewenscht is vooral in deze moeilijke tijden de deur niet meer zoo wijd open te houden voor de buitenlanders.

Indonesische vrouwen.

Vier Indonesische vrouwen zijn afgebeeld in „Sinar Deli": R. A. Kartini, Ida Loemongga, Rasoena Said en Rasimah Ismail, vier vrouwen, die zich volgens het blad ieder op haar gebied voor land en volk verdienstelijk hebben gemaakt. R. A. Kartini is de geestelijke moeder van de Indonesische vrouwenbeweging, al zijn haar ideeën in het licht van dezen tijd bezien ook wat verouderd, dr. Ida Loemongga is de eerste Indonesische vrouwelijke arts, Rasoena Said en Rasimah Ismail zijn de eerste vrouwen van het land, die zich voor haar politieke idealen hebben opgeofferd. Deze vier figuren zijn „lichtbrengende fakkels" in de Indonesische vrouwenwereld, schrijft het blad.

Journalistieke mutatie.

De „Oetoesan Indonesia" is van hoofdredactie verwisseld. De bekende leiders dr. Soekiman en Moh. Hatta zijn wegens tijdsgebrek, naar 't heet, maar waarschijnlijk doordat zij niet kunnen samenwerken, afgetreden; benoemd is in hun plaats Inoe Perbatasari Marto Koesoemo, die het blad in dezelfde richting zal leiden en vooral de belangen van het proletariaat behartigen.

Het begrip „Indonesiër".

Het begrip „Indonesiër" wordt door dr. Soetomo, den Soerabajaschen volksleider, zeer ruim genomen. Dit spiegelt zich thans ook af in het orgaan zijner groep, de Soeara Oemoen (stem van 't algemeen), welke sedert eenigen tijd de namen der redacteuren Dermawan Loebis, Chua Chee Liang en A. R. A. Baswedan in den kop van het blad vermeldt. Het zijn de namen van een Batak, een Chinees en een Arabier, thans toegevoegd aan die van den directeur dr. Soetomo (Javaan) en de hoofdredacteurs Tjindarboemi (Sumatraan) en Syaranamual (Ambonnees). Verschillende andere bladen geven nu spottende commentaren op deze „tentoonstelling van de opvattingen van het blad" omtrent het begrip „Indonesiërs".

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht

De Rijkseenheid.

In het nr. van 18 October j.l. wordt in de „Kroniek" de Indische handelspolitiek beschouwd. Ook de ontworpen Indische pensioenkorting wordt in dit nr. nader besproken.

Onze Aarde.

De October aflevering bevat o.m. een bijdrage van L. Merminod over Portugeesch Guinea, terwijl J. Sibinga Mulder over Palembang schrijft.

Spoor- en Tramwegen.

Het nr. van 10 October bevat o.m. de Kroniek der Indische spoorwegen van 1—15 Sept., waarin o.m. wordt stilgestaan bij de positie van de Delispoor en bij den treinenloop op Java.

Economisch Weekblad voor Ned.-Indië.

In het nr. van 25 Aug. komt o.m. de economische toestand van Indië gedurende Juni ter sprake, terwijl de heer Jhr. mr. J. F. W. Rengers Hora Siccama verschillende handelsonderwerpen, die in den Volksraad aan de orde zijn geweest, nader beschouwt. Voorts treffen wij aan een verhandeling over de vanillecultuur op Java.

Het Mulo.

In het nr. van 19 Sept. wordt stilgestaan bij het Regeeringsjubileum en bij het verslag der Rekenkamer.

Maandblad voor Vrouwenrechten.

In de September-aflevering wordt wijlen mevr. L. J. Hissink—Snellebrand herdacht. Voorts bevat dit nummer eenige beschouwingen over de geschiktheid der vrouw voor de rechterlijke macht.

Het Vliegveld.

De October-aflevering opent met een foto van Pander's nieuwe postvliegtuig. „Per „Havik" terug uit Indië" is de titel eener bijdrage van Jhr. dr. J. C. Mollerus. Voorts bevat dit nr. nog een artikel over het vliegveld der B. T. M. te Tjepoe.

De Banier.

Het nr. van 7 September bevat o.m. een aantal bijdragen ter verwelkoming van de deelnemers van de internationale Christen-Studenten Conferentie te Tjitoenreup. In het nr. van 14 September wordt het artikel: „De Protestantsche kerk en de Molukken" vervolgd.

De Indische Verlofganger.

In het nr. van 13 October causeert Melis Stoke over „Indische uitstallingen".

De School.

Het nr. van 8 Sept. opent met een beschouwing over de pensioenkorting, die voortgezet wordt in het nr. van 15 September.

Maandblad van de Vereeniging van Hoogere Ambtenaren.

De Augustus-aflevering opent met een bijdrage: „Bezuiniging" en geeft voorts beschouwingen over de pensioenskorting en de salarisherziening.

Orgaan N.-I. Officiersvereeniging.

In de Augustus afl. wordt wijlen kapitein C. E. Schmid herdacht. In dit nr. wordt verder stilgestaan bij het jubileum van den Gen. Staf in Indië.

Orgaan N.-I. Plantersbond.

Het nr. van 9 September publiceert o.m. eenige brieven van kolonisten in Nieuw-Guinea. In het nr. van 16 September wordt wijlen de heer G. J. Zuyderhoff herdacht.

De Planter.

Het nr. van 16 September bevat o.m. een uitvoerige beschouwing: „Werkgever en Werknemer".

Onze Stem.

Over de I. E. V.-kweekschool wordt nog het een en ander in het nr. van 8 September verteld. Voorts bevat dit nr. beschouwingen naar aanleiding van de bezuiniging op het Lager Onderwijs.

In het nr. van 15 September worden sympathieke woorden aan wijlen den heer Zuyderhoff gewijd.

Handelsberichten.

In de aflevering van 5 October wordt stilgestaan bij het Jute-vraagstuk in Br.-Indië. Voorts bevat dit nr. een en ander over de wijziging van het N. I. tarief van invoerrechten. Dr. J. C. Mollerus schrijft over de Indische Kamers van Koophandel.

Volkscredietwezen.

De Augustus-aflevering behandelt verschillende onderwerpen, o.a. de kwestie van de verlenging van rechtspersoonlijkheid van vereenigingen, van zekerheidsstelling van roerend goed e.a. De positie van de N.V. Bank Nasional Indonesia wordt in dit nr. nader beschouwd.

Suriname

Een nieuw veevoeder voor Suriname.

Het Landbouwproefstation schrijft:

In de laatste jaren wordt door het Landbouwdepartement in Demerara als groenvoeder voor het vee ten sterkste aanbevolen de Demerara Primrose (Asystasia gangetica), welke een beter voedermiddel is gebleken te zijn dan al de tot nu toe gebruikte grassen en loofsoorten.

De plant groeit welig op zware klei, onder lichten schaduw. Zij kan alleen of half om half met gras vermengd aan het vee gegeven worden. Twee magere koeien, welke men op de Gouvernements boerderij in Demerara liet grazen op een halven akker Demerara Primrose en 's avonds gewoon gras gaf, kwamen binnen twee maanden in een uitmuntende lichamelijke conditie te verkeeren. Geïmporteerd Canadeesch vee, dat aanvankelijk elk gras weigerde, vrat gretig de Demerara Primrose, toen deze gegeven werd. Dit voer verhoogt de melkproductie van melkkoeien, en in ziektegevallen, waarbij alle ander voer geweigerd wordt, wordt de Primrose graag gevreten. Ook voor varkens, speciaal voor die, welke op stal worden gehouden is dit voedermiddel uitstekend.

Een chemische analyse door den Gouvernements Scheikundige in Demerara gemaakt, bracht aan het licht, dat de Demerara Primrose gemiddeld 3 maal zooveel voedende bestanddeelen bezit als Paragras.

Den landbouwleeraar Hewitt gelukte het op een zijner dienstreizen in Demerara een kleine hoeveelheid zaad van Demerara Primrose machtig te worden, welk in den Cultuurtuin alhier werd uitgezaaid. Thans kan worden beschikt over een beperkte hoeveelheid plantmateriaal van dit uitmuntende voedermiddel. De plant laat zich ook zeer gemakkelijk door stekken vermenigvuldigen.

Voor een beperkt aantal veehouders, welke dit gewas zouden willen aanplanten voor veevoeder, is gelegenheid plantmateriaal gratis in den Cultuurtuin te verkrijgen na overleg met den Landbouwleeraar.

Lepra.

Dr. Lemee, terug uit Tahiti, waar hij de lepra heeft bestudeerd, heeft tegen iemand van het nieuwe blad Jour gezegd, dat de ziekte niet be-

smettelijk is. De lijders worden niet vervoerd. Zij leven in hun gezinnen, bebouwen het land en zijn, alles bij elkaar, nog al tevreden. De lepra verbreidt zich volgens den arts door middel van den grond, besmetting van de bloote voetzolen en de ellendige levensomstandigheden. Er bestaat een parallellisme tusschen lepra en tuberculose. De beide bacillen lijken op elkaar. De eene valt aan door de lucht, de andere door de aarde.

Rassen van de malariamug Anopheles maculipennis in Nederland en Italië.

Het avondblad A van de N. Rott. Courant van 26 Sept. geeft ons het volgend bericht:

Door de onderzoekingen van Swellengrebel en zijn medewerkers alsmede door die van Van Thiel is komen vast te staan, dat wij in Nederland twee rassen van de soort Anopheles maculipennis bezitten, het groote ras met een klein aantal maxillentanden, dat reeds zeer spoedig tot overwintering overgaat, zich meer aangetrokken voelt tot dierlijk bloed, en bij de overbrenging van de malaria geen rol speelt, en een kleiner, veel donkerder ras door Van Thiel atroparvus genoemd, met een grooter aantal maxillentanden, niet of nauwelijks overwinterend, ook 's winters den menscht opzoekend en blijkens de onderzoekingen der genoemde geleerden verantwoordelijk te stellen voor de overbrenging der malaria in onze Nederlandsche malariagebieden. Deze rassen kenmerken zich verder doordat ook de eieren duidelijke, hoewel minutieuse verschillen vertoonen.

In Italië waren overeenkomstige verschillen bij Anopheles maculipennis door Falleroni gevonden, die bij de malariamuggenbevolking daar te lande de rassen messeae en labranchiae onderscheidde.

Van Thiel heeft nu, daartoe in de gelegenheid gesteld door een subsidie van de Rockefeller, nagegaan of de Italiaansche rassen wellicht identiek zijn met de Nederlandsche. De typische Anopheles maculipennis zooals deze in Nederland voorkomt, wordt ook in Noord-Italië gevonden, maar is niet identiek met de variëteit messeae van Falleroni. Voor Falleroni's variëteit labranchiae geldt, dat zij eieren produceert, die gedeeltelijk coïncideeren met die van Atroparvus. Naar de eieren valt deze variëteit in tweeën uiteen, waarvan de eene helft met die van Atroparvus overeenstemt. Hetzelfde geldt voor het aantal maxillentanden.

In Italië zijn de rasverhoudingen dus ingewikkelder dan bij ons. Maar hier als bij ons bestaat er een paralleliteit tusschen het voorkomen of ontbreken van bepaalde rassen en het voorkomen of ontbreken van malaria.

Oudheden van Suriname.

In de lijst van oudheden, welke het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen te Middelburg verworven heeft, komt als aanwinst voor een glazen flesch vervormd door den brand te Paramaribo in 1820, geschonken door mej. M. J. van Benthem Jutting te Hilversum.

Vader des Vaderlands.

Na de succesvolle opvoeringen van bovengenoemd stuk werd de auteur, de heer Eduard Veterman te Paramaribo gehuldigd en ten rechte voor de wijze, waarop hij de opvoering te Paramaribo had geleid. Maar in De West schrijft een inzender een stukje om de aandacht op den promotor te vestigen, den heer Mr. M. de Niet wien hulde ook niet mag worden onthouden. Wij sluiten ons daarbij van harte aan. Immers „toen door het Oranje-comité de opvoering van den Vader des Vaderlands van zijn program was afgevoerd, nam Mr. de Niet dadelijk het initiatief om toch daartoe te komen en toen getwijfeld werd aan de mogelijkheid om op eigen krachten tot een goede, het stuk waardige, opvoering te geraken, vatte Mr. de Niet het stoute plan op om den heer Veterman uit te noodigen zich *zelf* met de régie te komen belasten.

„Daar komt immers niets van" was zeer veler oordeel. Een auteur-regisseur uit Nederland om hier de opvoering van zijn stuk te leiden! 't Leek een hersenschim.

Maar Mr. de Niet zette door en van dat oogenblik af tot de opvoering toe heeft hij zich geheel aan de zaak gegeven. Aan hulp heeft het hem zeker niet ontbroken en vooral hun, die tot het garantiefonds hebben bijgedragen, mogen wij dankbaar zijn, maar van de gelukkige gedachte, met zoo groot succes beloond, is hij de vader en uitvoerder geweest."

Dit geval doet ons herinneren aan een gebeurtenis 26 jaren geleden, toen door samenwerking van Hollanders en Surinamers de opvoering van het stuk Julius Caesar op 6 Aug. tot stand kwam te Paramaribo, onder de geestdriftige, geduldige en taktvolle leiding van luitenant J. Boertje (nu wijlen) een evenement in de Surinaamsche samenleving waarover men jaren lang niet was uitgepraat. Dat waren dagen van hartelijke samenwerking tusschen de inwoners en de gedetacheerde ambtenaren en officieren en die dagen zijn onvergetelijk.

La Compagnie Générale Transatlantique.

In De West lezen wij na het vertrek van den agent dezer maatschappij uit Paramaribo een mededeeling, waaruit blijkt, dat de reizigerstarieven van de Fransche Mail gelijk zijn aan die van de K. N. S. M., waarbij komen de havenrechten (ontschepingsrechten). Er zijn nu plannen in bewerking tot uitbreiding der lijn, zoodat er een directe verbinding met Brazilië zal komen (Para). Ook zullen goederen rechtstreeks van Amsterdam naar Paramaribo worden verscheept — dus zonder overlading in Martinique — zoodat Paramaribo als opslagplaats gebruikt zal worden.

De invoer van Surinaamsche rijst in Fransch Guyana is gestaakt, omdat deze een gulden duurder is de zak dan die van Demerara. Wegens de hooge invoerrechten kan suiker aldaar niet worden ingevoerd, zoodat alleen de Surinaamsche koffie in Fransch Guyana nog afzet vindt.

Curaçao

De middelen.

Augustus is een zeer bevredigende maand geweest met een opbrengst van *f* 170.000,— boven die van Augustus 1932, en slechts *f* 1000 onder 1/12 der raming. De eerste acht maanden van 1933 zijn bij een opbrengst van *f* 4.335.716 ruim *f* 600.000,— boven dat tijdvak van 1932 gekomen, en *f* 40.000 beneden de raming gebleven.

Boven de raming brachten o.a. op: invoerrecht *f* 50.000,—, gedistilleerd-accijns *f* 10.000,—, grondbelasting *f* 26.000,—, gebruiksbelasting *f* 5.000,—, successiebelasting *f* 6.000,—, douane *f* 5.000,—, loodsgelden *f* 5.000,—. Lager bleven inkomstenbelasting *f* 97.000,— (de opbrengst was slechts *f* 19.364,—, d. i. nog *f* 17.000,— beneden Aug. 1932), motorrijtuig- enz. belasting *f* 8.000,—, watervoorzieningsdienst *f* 12.000,—.

Niet te hopen, dat het waar is!

De Onpartijdige van 27 September l.l. deelt mee, dat de sluitingsuren van bepaalde dansgelegenheden door „hooge" bezoekers daarvan somtijds worden verlengd. In rhetorisch-vragenden vorm wordt deze mededeeling gedaan. Vandaar dit opschrift. Het zou heel erg zijn, als het waar is. Daargelaten of „hooge" (sic!) bezoekers in deze gelegenheden behooren te komen, zou het op een bedenkelijke verwording wijzen, als op deze wijze misbruik van bevoegdheid werd gemaakt. Nu een dergelijke toestand aldus publiekelijk wordt meegedeeld, zal een ambtelijk onderzoek van de „hoogste" zijde niet achterwege kunnen blijven met eventueel de strengste bestraffing.

Voor bibliophilen.

Burgerdijk en Niermans (templum Salomonis) te Leiden hebben een catalogus van boekwerken, prenten en kaarten *Nederlandsch West-Indië* samengesteld.

Onder de merkwaardigheden vinden wij het eerste *Koloniaal verslag*, van 1849, en *Samenspraak gehouden in het rijk der dooden of de Elizeesche velden tusschen Piet Heyn en de zeeheld Willem Krul.... doodgeschooten voor St. Eustacius*, 1781; het eerste is op *f* 30.—, het andere op *f* 4,50 geprijsd.

Bijlsma's inventaris van het oud-archief is in deze catalogus ten onrechte op ± 1910 gesteld; dit moet 1922 zijn.

Verder wordt in het begin van November bij Van Stockum's antiquariaat de bibliotheek van dr. Benjamins geveild. Ook hier is heel wat bij, dat den liefhebber doet watertanden o.a. de „gezigten uit Neerlands W.-Indien" van Voorduin, brochures en portefeuilles met klein goed.

Uit den Verren Vreemde

Volkstelling in Britsch-Indië.

Den 21en September werd het All-India Census Rapport gepubliceerd, dat de cijfers brengt van de telling in Britsch-Indië in 1931 gehouden en deze vergelijkt met die van 1921. Dr. H. J. H. Hutton geeft, als Census Commissioner, beschouwingen, die opgenomen zijn in *The Times of India*, van 23 September (Ml. Ed.) en waaraan wij 't een en ander ontleenen. Zetten wij voorop dat hij de toeneming van de bevolking tot 353 millioen, d. i. met bijna 34 millioen of met 10,6 %, verontrustend verklaart.

De dichtheid van bevolking verschilt, in dit land van tegenstellingen, van 6,5 per vierkante Eng. mijl in Baloechistan, tot 2000 in de dicht bevolkte gedeelten van de Z. W. kuststreek. Groote regenval bevordert de dichtheid.

De jaren van 1921—31 zijn wel bijzonder gunstig geweest voor de volksvermeerdering, wijl er, in vergelijking met andere tijden, weinig hongersnood en pest is geweest. Daar dit laatste ook te danken is aan hetgeen de wetenschap heeft weten te bereiken, kan het een factor van blijvende waarde zijn. Dit geldt ook voor andere epidemiën.

Dr. Hutton beschouwt de bevolkingstoename in geheel Indië niet zoo zeer als een dreigend gevaar, maar wèl die in de landbouwstreken (d. i. toch het meerendeel van het geheel). Daar is geen kapitaal beschikbaar om meer land tot grooter productie te brengen, dit klemt te meer daar waar de landbouwer afhankelijk is van den regenval.

Er is reden om te pleiten voor wetenschappelijke kinderbeperking, vooral in Madras en Mysore. Dr. Hutton meent, dat men alvorens maatregelen te nemen om de hooge kindersterfte tegen te gaan, moet denken aan middelen om de geboorten te doen verminderen. Hij zegt, dat als men de weelde van „baby-weeks" wil toelaten, daarvan ten minste partij moet worden getrokken om voorlichting te geven over geboorte-beperking.

Wij laten nu eenige gegevens volgen, getrokken uit het All-India Census Rapport.

Het gebied waarover de volkstelling zich uitstrekte bedroeg 1.800.000 vierk. mijlen. De bevolking telde 353 millioen zielen. Gemiddeld 195 per vierk. mijl. In Britsch-Indië onder rechtstreeksch bestuur, met 862, 679 vierk. m., woonden 256,859,787, in de Vorstenstaten, met 712,503 vierk. m., 81.310,845 menschen. Waarbij Burma dan niet is meegeteld.

Ter vergelijking meldt het rapport, dat Europa een gemiddeld van 127 —, de Vereenigde Staten van 41 —, China met bijbehoorende landen van 80,5 zielen hebben. China proper, met 1.500.000 vierk. m., heeft 200 tot 220 bewoners per vierk. m.

Bij de toeneming met 33,895,298 zielen of 10,6 % in 10 jaren, wordt o.m. vermeld, dat dit laatste cijfer voor Java 20 % is geweest, sedert de laatstvoorgaande volkstelling. Maar Java zou beter te vergelijken zijn met de meest bevolkte streken van Br. I. dan met het geheel; doet men dit dan is het verschil gering.

Door cijfers is nadere bevestiging te vinden van de bekende waarheid dat irrigatie de voedsel-mogelijkheden van een streek zeer verhoogd en dan ook bevolking van buiten aantrekt. Hoe hoog het bevolkingscijfer kan stijgen als de bouwgrond gunstige voorwaarden biedt, blijkt wel in Cochin waar in gedeelten meer dan 2000, ja zelfs in een plaats 4090 menschen op de vierk. m. wonen.

De groei der bevolking wordt, naast invloeden van hongersnood, epidemiën, beperkt door groote sterfte van kinderen en kraamvrouwen, alsmede door godsdienstige opvattingen. Deze beperkingen te zamen beletten niet dat de vermeerdering aldus was:

Godsdiensten:	aantal in duizenden:	toeneming in %:
Hindoes	239,195	+ 10,4
Jains	1,252	+ 6,2
Boeddhisten	12,787	+ 10,5
Sikhs	4,336	+ 33,9
Parsis	110	+ 7,8
Moslims	77,678	+ 13,0
Christenen	6,297	+ 32,5
Joden	24	+ 10,9

Duitschland en de koloniën.

In de wereldschokkende mededeelingen van Hitler op 14 October kwamen enkele gapingen voor, die, door nadere verklaringen, niet aangevuld zijn. Tot deze behoort de vraag: hoe staat vredelievend Duitschland tegenover de koloniale kwestie?

Algemeen bekend is het verlangen van een breede schaar in Duitschland naar het bezit van koloniën, nadat het vredesverdrag van Versailles de voormalige gebieden in Afrika en Azië tot Volkenbondsmandaatlanden gemaakt heeft.

In het interview, den 18 October door Hitler verleend aan Ward Price, correspondent van de Daily Mail, heeft de rijkskanselier het niet verder gebracht, dan de opmerking, dat Duitschland om de koloniën natuurlijk geen oorlog zal beginnen.

Wij willen gaarne aannemen, dat dit als „natuurlijk" mag gelden. Maar indien het volk wordt opgevoed in het verlangen naar koloniën, in het verwijt tevens aan de Versailles-toonaangevers, dat zij Duitschland een voorwaarde van bestaan ontnomen hebben, dan zit ook daar iets in dat „natuurlijk" niet op het verzekeren van den vrede gericht is.

De koloniën terugbrengen door minzaam overleg, hierop is de kans voor Duitschland tot nul gebracht, nu het uit den Volkenbond getreden is. Daarop zal Berlijn dan ook wel niet rekenen.

Berichten der Afdeelingen

Afd. Zwolle en Omstreken.

Woensdag 1 November zal in de Concertzaal van „Odeon" de film „Tropisch Tourisme" van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij vertoond worden. De Heer L. D. Petit, Secretaris van de Afdeeling Amsterdam, houdt de inleiding, terwijl de film met gramofoonplaten muzikaal wordt geïllustreerd.

Voor bijzonderheden verwijs ik de leden naar de inmiddels verspreide circulaire. Vooral hetgeen daarin omtrent de aanwerving van Juniorleden opgemerkt wordt, verdient Uwe aandacht. Verwacht wordt, dat van de gelegenheid tot introductie een druk gebruik zal worden gemaakt, maar laat ook ieder het zijne doen om de belangstelling van de jeugd voor deze vertooning op te wekken, zoodat wij, zoowel 's middags als 's avonds, op een volle zaal kunnen rekenen.

De Secretaris,
J. KRAMER.

Afdeeling Groningen e. o.

Lezing van Dr. A. Kruyt op Dinsdag 31 Oct. e. k. n.m. 8 uur in „De Harmonie" te Groningen.

Onderwerp: „Geest en Humor van een Natuurvolk (Toradja's)".

Leden met één introd. vrijen toegang. Nietleden ƒ 1,—. Scholieren ƒ 0,50.

Afdeeling Apeldoorn.

Zaterdagavond 21 dezer trad voor onze afdeeling Dr. W. G. N. v. d. Sleen op, om te spreken over Peroe, welke voordrachtavond door een belangstellend lid was aangeboden. De zaal was vol.De voorzitter herinnerde in zijn openingswoord aan tochten door Oost- en West-Indische Compagnie naar de Westkust van Z.-Amerika ondernomen, om de Spanjaarden afbreuk te doen, terwijl de spreker er op wees, dat 't goud van de zilvervloot, goud was uit Peroe. In een vlotte, boeiende voordracht schetste spreker geschiedenis en tegenwoordigen toestand. Als steeds gesteund door een serie lantaarnplaten en nog weer eens herhaald door Agfa-smalfilmbeelden — gedeeltelijk ook met 'n hélé-lens opgenomen. Hoewel de avond met een korte pauze van 8—10½ duurde, bleef de aandacht, dank zij de geestige toelichting en al 't indrukwekkende tot 't laatste toe levendig. Eén film moest zelfs nog in den trommel blijven. De voorzitter dankte met een hartelijk woord en „tot ziens".

Nogmaals herinneren wij aan:

1e. op Vrijdag 17 Nov. Mej. Schoch over de Minahassa;

2e. op Dinsdag 12 Dec. Dr. Alb. C. Kruyt;

3e. in 1934 'n heel programma — tot ± April!

4e. Bij 't secretariaat alhier zijn inlichtingen te verkrijgen omtrent kaarten uitgegeven door den Topografischen Dienst in Nederland en Oost- en West-Indië.

5e. het winnen van leden. — Er zijn er nog niet half genoeg bijgekomen!

De Secretaris,
J. C. BAARS.
Tel. 4027; postgiro 93038.

Afdeeling 's Gravenhage.
Mahasoetji-film.

Als inzet van de wintercampagne heeft de afdeeling 's Gravenhage op 17 dezer in het Excelsior-gebouw een vertooning gegeven van de Mahasoetji-film, deel uitmakende van de Maha-Cyclus van „Polygoon".

De voorzitter, de heer F. van Peski, opende deze bijeenkomst met een woord van welkom, gaf zijn blijdschap te kennen over de groote opkomst en beloofde alles in het werk te zullen stellen, opdat de leden na afloop van het seizoen tevreden kunnen zijn.

Daarna nam de vertooning der film een aanvang.

Wij landen aan op Java, zien den wereldberoemden plantentuin te Buitenzorg, maken het Javaansche volksleven mee, vertoeven bij het hof van Djocja, waar we een Wajang Wongvoorstelling bijwonen en gaan via Soerabaia naar Madoera. Hier maken wij het wedstrijdzeilen der Madoereezen mee in hun slanke prauwen, alsmede de stierenrennen.

Op Java terugkeerend, bestijgen wij het Papandajan-gebergte om dan te genieten van de prachtige opnamen der machtige vulkanen en van de laatste uitbarstingen van den Krakatau in al zijn grootheid.

Voorts gaan we naar het schoone eiland Bali met zijn verfijnde Hindoecultuur, waar we de rijst zien planten en oogsten, een hanengevecht meemaken, dansen en een lijkverbrandingsplechtigheid bijwonen.

De geheele film geeft veel schoons van Java en Bali te zien, terwijl de begeleidende muziek bijzondere vermelding verdient.

Er bestond dan ook één zóó groote belangstelling, dat de groote zaal van Excelsior niet eens alle bezoekers kon bevatten, waardoor, zeer tot leedwezen van het bestuur, eenige leden teleurgesteld moesten worden.

Daar echter gedurende de laatste jaren de uitvoeringen van de afdeeling steeds in het Excelsior-gebouw worden gegeven en de groote zaal ruimschoots het aantal bezoekende leden kon bevatten, zelfs meermalen slechts ten halve gevuld was, had het bestuur op zulk een groote opkomst niet kunnen rekenen, terwijl de brandweer uit een veiligheidsoogpunt niet gedoogt, dat meer personen toegelaten worden dan de zaal strikt kan bevatten.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

Dinsdag 31 Oct. a.s., des avonds 8 uur, zal in den kleinen foyer van het Concertgebouw „de Vereeniging" een voordracht worden gehouden door den Heer Ir. L. J. M. Feber, over: „De Industrialisatie van Ned.-Indië".

Leden met introducé(e) en begunstiger(sters) hebben, op vertoon van hun lidmaatschapskaart, vrijen toegang.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

Donderdag 19 October opende de afdeeling „Utrecht en omstreken" haar winterprogramma met een theemiddag in het Geografisch instituut der Rijksuniversiteit.

Prof. van Vuuren heette de vele aanwezige belangstellenden welkom en gaf daarna het woord aan mej. Agnes Röntgen voor haar causerie: „Reisverhalen over Cuba".

Spreekster vertelde aan de hand van vele lantaarnplaatjes op onderhoudende wijze hare indrukken opgedaan tijdens een excursie naar Cuba onder leiding van prof. Rutten.

Tijdens de thee, die na afloop van de lezing werd geschonken, liet een gramofoon Cubaansche muziek hooren.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Informatie-bureau.

Het informatiebureau der Vereeniging, Smidswater 10, (nabij het Korte Voorhout), Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Uitzending naar Ned.-Indië.
Ambtenaren voor de textiel-industrie gevraagd.

Naar Ned.-Indië kunnen eenige personen worden uitgezonden ter benoeming daar te lande tot ambtenaar derde klasse voor de textielnijverheid.

Bezoldiging *f* 300 tot *f* 600 's maands, waarop thans 17 pct. wordt gekort. Overtocht naar Indië in de derde of tweede klasse (afhankelijk bedrag aanvangsbezoldiging.)

Uitrustingspremie *f* 1000; gehuwd bij vertrek *f* 1500. Bootsalaris *f* 200 of *f* 250 's maands, waarop eveneens korting van 17 pct.

Nadere bijzonderheden, o.m. betreffende de pensioenbijdragen, bevat de Staatscourant van 16 October 1933, No. 201.

Sollicitaties (ongezegeld) vóór 1 November te zenden aan het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Dep. van Koloniën (te adresseeren aan de Afd. B Eerste Bureau), onder overlegging van:

a. afschriften van diploma's en getuigschriften;

b. een beschrijving van genoten opleiding en levensloop, alsmede van een volledige opgave van vóórpractijk.

VAN DE REDACTIE.

Ontvangen de zeer verzorgde driemaandelijksche kalender 1934 „*Voorwaarts*", uitgegeven ten bate der Weduwen en Weezen van oud-Indische Militairen.

N.B. Giften en donatiën aan den heer Heer M. Gompes, Hommelstraat 46, Arnhem, Postrekening 123045.

De Haagsche Natuur-Historische Vereeniging „Hydra" organiseert een West-Indische Tentoonstelling in het Gymnastieklokaal van de 1e Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus aan de 3e Van den Boschstraat 22.

De tentoonstelling is geopend op: Zondag 29 Oct. a.s. van 13 tot 17 uur; Maandag 30 Oct. a.s. van 10 tot 17 uur, 19.30 tot 22 uur; Dinsdag 31 Oct. a.s. van 10 tot 17 uur, 19.30 tot 22 uur; Woensdag 1 Nov. a.s. van 10 tot 17 uur.

Toegangsprijs *f* 0,25 per persoon.

Op Dinsdag 31 Oct. te 19.30 zal de Heer C. L. Tomson een voordracht met lichtbeelden houden over „Wat Suriname voor Nederland en Nederland voor Suriname beteekent".

De tentoonstelling bevat vele interessante inzendingen betreffende de gebruiksvoorwerpen van de bevolking en de voornaamste voortbrengselen van Suriname en de eilanden.

Leestafel.

Voor de leestafel werden ontvangen:

„Een olifantenjacht", fragmenten uit: W. H. Senn van Basel, Schetsen uit Siam, Amsterdam 1880, aangeboden door het Genootschap „Nederland—Siam."

Geschiedenis der Militaire Societeit „Concordia" te Batavia, 1833 — 21 September — 1933, samengesteld door V.I. van de Wall.

Mutatiestaat van 18 tot 25 October '33

Nieuwe Leden:	Voorgesteld door:
F. W. H. H. van Straaten, Oosterbeek, Schelmsche weg 12.	den Afdeelingssecretaris van Arnhem.
J. Hilfering, Groningen, Brinklaan 10.	den heer B. A. Kwast te Groningen.
Mevrouw de Weduwe F. Albada—Jelgersma, Bergen-op-Zoom, Kremerstraat 6. C. A. van Beugen Bik, Luitenant Kolonel der Infanterie, Bergen-op-Zoom, Paulus Bakxstraat 2.	het Afdeelingsbestuur van Bergen-op-Zoom.
Michel La Fontijn, Bergen-op-Zoom, Antwerpschestraat 38.	den Secretaris van de afdeeling Bergen-op-Zoom.
Mevrouw C. van Hasselt, Den Haag, Aert van der Goesstraat 3.	Mevrouw W. L. Swaan—Buddingh te Den Haag.
Mejuffrouw J. Laats, Den Haag, Hotel „Duinoord", Sweelinckplein 13.	Mevrouw de weduwe W. E. Baudoin—Farret Jentink te Den Haag.
Ds. C. Milet de St. Aubin, Predikant te Curaçao, Araratweg. L. O. Lampe, Praktizijn bij het Hof van Justitie te Curaçao, Bargeskraal.	Dr. H. Polvliet te Curaçao.

Nieuwe begunstigster:

R. Wolff, Juwelier, Bergen-op-Zoom, Fortuinstraat.	het Afdeelingsbestuur van Bergen-op-Zoom.

R. I. P.

Dr. J. Timmer, Arts, Haarlem, Wilhelminapark 26.

Adresveranderingen:

J. E. Collard, van: Nijmegen, Groenestraat 119, naar: Villa „Thémos", Beaulieu-sur-Mer.

J. W. Tissot van Patot, Oud O.-I. Hoofdambtenaar, van Delft, naar: Den Haag, Suezkade 124.

Dr. P. J. S. Cramer, van: Wassenaar, naar: Chalet „Sans Souci" Chesières (Suisse).

G. T. de Graaff, Gedipl. Gezaghebber B. B., van: Waddinxveen, naar: Batavia, Dep. B. B.

P. Ferwerda, Controleur B. B., thans te Djember, Nieuwe Weg 21.

F. C. Weiffenbach, thans Adm. Ambt. B. B. te Singkawang.